

گرامیداشت حماسه
پنج رمضان

عزیزان
همت بر سر
هدیه یوسف

کشتار بی سابقه مردم انقلابی اصفهان

یکی از حوادث خونین تاریخ انقلاب در اصفهان که در روز ۱۹ مردادماه ۱۳۵۷ مصادف با روز پنجم رمضان رخ داد، کشتار بی سابقه مردم در خیابان مسجد سید، بالاتر از مسجد و کوچه‌های بین این خیابان و خیابان فروغی و خیابان‌های متصل به اطراف منزل آیت‌الله خادمی بود. مأمورین به مردمی که پس از استماع سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین رضا محبوبی که در منزل آیت‌الله خادمی بیرون آمده بودند، حمله کردند. جنگ و گریز آغاز شد و حادثه مشهور پنجم رمضان به وقوع پیوست.

آغاز ماه مبارک رمضان و شدت گرفتن مبارزات در اصفهان

در رمضان المبارک ۱۳۹۸ق، وضع عمومی کاملاً به نفع انقلاب اسلامی و مواضع مردم مسلمان کشور تغییر جهت یافت و معنویت این ماه موجب شد تا هر روز عده بیش تری از مردم اصفهان جذب اهداف و برنامه‌های انقلاب شوند.

از نیمه تابستان ۱۳۵۷، اصفهان به صف میدان داران انقلاب اسلامی ملحق شد. پانزدهم مرداد ۱۳۵۷ مصادف با آغاز ماه مبارک رمضان سال ۱۳۹۸ق بود. رمضانی که پنجمین روزش به نقطه عطفی در تاریخ مبارزات انقلاب و حضور کم نظیر مردم اصفهان در صحنه نهضت مبدل شد.

اقدام ساواک و تحریک انقلابیون اصفهانی

در شب پنجم ماه مبارک رمضان، مردم تحصن کننده تصمیم گرفتند که از منزل آیت الله خادمی خارج شده و تظاهرات را به خیابان های اطراف به ویژه چهارباغ پایین، دروازه دولت تا میدان شهدا، خیابان های فروغی، مسجد سید و کوچه های اصلی پیرامون منزل بکشانند. در چنین شرایطی، درگیری شدید تا سحرگاه ادامه یافت. عده ای از مردم شهید و مجروح شدند که این تعداد تا آن زمان در اصفهان بی سابقه بود.

حمله مأمورین موجب شد مجدداً گروهی از مردم، شهدا و مجروحان را به منزل آیت الله خادمی برسانند و آنجا را سنگر خود قرار دهند. درگیری ها از طریق کوچه های پرپیچ و خم و پشت بام ها ادامه پیدا کرد. گروهی از شهدا و مجروحان را به بیمارستان عسگریه برده بودند. مردمی که برای اهدای خون و کمک به مجروحان به بیمارستان رفته بودند، توسط شهربانی و ساواک دستگیر شدند. این اقدام بیش از هر اقدام دیگری مردم اصفهان را تحریک کرد.

پنج رمضان از زبان شیخ مهدی مظاهری

■ منزل آیت الله خادمی، محل تحصن بود؛ در حالی که برای آقای خادمی به واسطه کهولت سن و بیماری، چنین شرایطی دشوار بود اما تحمل می کردند. شب پنجم رمضان جلوی منزل ایشان آن اتفاق افتاد.

■ آن سالها مراسم دعای ابو حمزه ثمالی را به صورت سیار و هر شب در یک مسجد، برگزار می کردم. شب پنج رمضان هم در مسجد بهشت، واقع در خیابان آپادانا مراسم دعای ابو حمزه داشتیم که خبر رسید جلوی منزل آیت الله خادمی درگیری و تیراندازی شده، عده ای از مردم به شهادت رسیده و عده ای دیگر مجروح شده اند؛ مجروحان را به بیمارستان عسگریه آورده اند که نیاز به خون دارند.

■ بلافاصله بالای منبر اعلام کردم که چنین اتفاقی افتاده، مجروحین در بیمارستان هستند و مردم بروند خون بدهند که به همین دلیل توسط تقوی رئیس وقت ساواک مورد بازجوئی قرار گرفتیم که اولاً چرا به مردم گفته ام بیمارستان بروند برای اهدای خون و دیگر این که چرا بالای منبر گفته بودم که ما حکومت اسلامی می خواهیم و نه حکومت کفر! این شد که باقی ماه رمضان را به همراه آقایان پرورش، فقیه ایمانی، میردامادی، مهاجر، زهتاب و محبوبی در زندان گذرانیدیم.

وضع اصفهان آن چنان نابسامان و خارج از کنترل شده بود که در هیچ یک از مقاطع دیگر تحولات اصفهان سابقه نداشت. مسئولین بلندپایه رژیم پهلوی در اصفهان در میان تدابیر امنیتی شدید موفق شدند، جشن سالگرد مشروطه سلطنتی را که برگزاری آن برای رژیم جنبه حیاتی داشت در عمارت چهل ستون اصفهان برگزار و با تشکیل حلقه‌های امنیتی - انتظامی از ورود مردم به محل جشن جلوگیری کنند.

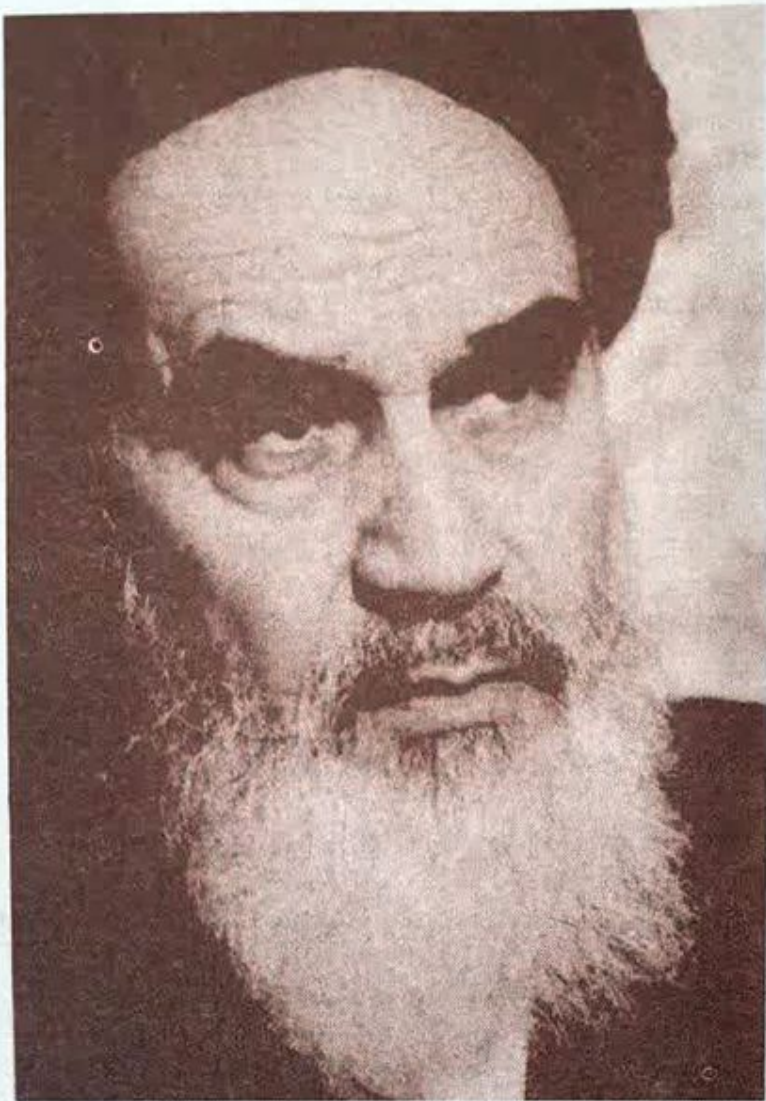
پنجم رمضان به روایت یکی از حاضرین

بنا به گفته یکی از شاهدان واقعه: «ساعت حدود هفت و سی دقیقه شب جمعه ۵ رمضان بود که از کوچه منزل آیت الله خادمی به طرف منزل یکی از دوستان عبور می کردم که داخل کوچه طبق معمول روزها و شبهای تحصن مملو از جمعیت بود. ساعت نزدیکی های ۱۰ شب، صدای رگبار مسلسل به طور مرتب شنیده می شد. گویا جنگی روی داده است که تا مدتی از شب ادامه داشته و از کوچه ها و خیابان های اطراف بوی تند باروت به مشام می رسید و هنوز وجود گاز اشک آور دیدگان هر انسان و موجودی را می سوزاند

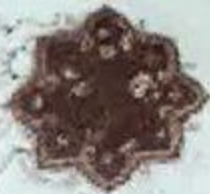
نزدیک سحر بود؛ از منزل دوستم به اتفاق یک نفر از اقوام و بچه خردسالش خارج شدیم و از خیابان فروغی به طرف میدان شهدا با موتورسیکلت در حرکت بودیم، کوچه های بهارستان و آسیاب با تیر آهن و لاستیک های مشتعل به وسیله جوانان بسته بود تا مأموران رژیم وارد کوچه نشوند و منزل آیت الله خادمی و مردم متحصن در محاصره قرار نگیرند. به میدان شهدا که رسیدیم، خیابان چهارباغ پایین را مأموران رژیم سفاک شاه خائن با خودروها و لوله های مسلسل بسته بودند.»

. این شاهد واقعه، ادامه می دهد: «ماشین های
آتش نشانی در حال شستن خیابان از خون گرم
تازه ریخته جوانان و مردم متحصن بودند، مردم
و جوانانی که تازه از روزه در آمده بودند و در ماه
خدا مانند مولای متقیان حضرت علی علیه السلام به
شهادت رسیدند و مزدوران شاه معدوم شبانه
سند جنایت شان را پاک می کردند تا کسی نبیند
و از این همه جنایت متأثر نشود. ولی رژیم از فردا
خبر نداشت که این کشتار وحشیانه منجر به
تشدید خشم جوانان و مردم بیخواسته اصفهان
خواهد شد و فردای آن روز مردم عرصه را بر
نیروهای مزدور شاه معدوم تنگ نموده تا این که
برای کنترل اوضاع و نجات از سقوط، ژنرال
ستاره بدوش زبونی را به پشت صفحه تلویزیون
فرستاد تا اعلام حکومت نظامی کند که این
خود آغاز تشدید مبارزات مردم سراسر کشور
شد و کم کم حکومت نظامی در یازده شهر دیگر
برقرار شد که آن هم نتوانست جلوی سقوط رژیم
منحوس پهلوی را بگیرد.»

امام خمینی علیه السلام به مناسبت حوادث خشونت بار روزهای قبل اصفهان اطلاعیه‌ای خطاب به مردم اصفهان صادر نمودند. این امر به شدت در روحیه و رفتار مردم اصفهان مؤثر واقع شد و کار را به آن حد رساند که رژیم پهلوی ناچار شد برای نخستین بار در کشور، در اصفهان اعلام حکومت نظامی کند.

دولت درباره وقایع اصفهان اعلامیه بسیار

تندی صادر کرد که در بخشی از آن آمده بود:

«**عدهای خرابکار که هیچ هدفی جز نابودی و ویرانی ندارند در شهر اصفهان دست به تظاهرات زدند و شروع به آتش زدن اموال عمومی و اموال مردم کردند. درختها را بریدند و شیشه ها را شکستند به طوری که بیم آن می رفت تمام شهر را به آشوب و آتش بکشند. به دنبال این حوادث، دولت از نظر وظیفه ای که به عهده دارد در اصفهان حکومت نظامی اعلام کرد تا از خرابکاری و اتلاف اموال مردم و کشت و کشتار جلوگیری شود. دولت وظیفه خود می داند با کمال قدرت جلوی این آشوبگران را بگیرد، دولت همه اقدامات لازم را برای دستگیری و مجازات قانونی خرابکاران و آشوبگران خواهد کرد ... از این پس تا اطلاع ثانوی عبور و مرور در سطح شهر اصفهان از ساعت ۸ شب تا ۶ صبح ممنوع اعلام می شود.**»

جمهوری ایران
وزارت عالی اصفهان
سازمان نظامی

اعلامیه شماره ۱
توجه فرمایید که این اعلامیه در راستای حفظ امنیت و آرامش شهر اصفهان صادر شده است. در این راستا، دولت وظیفه خود می داند با کمال قدرت جلوی این آشوبگران را بگیرد. از این پس تا اطلاع ثانوی عبور و مرور در سطح شهر اصفهان ممنوع خواهد بود.

توجه فرمایید که این اعلامیه در راستای حفظ امنیت و آرامش شهر اصفهان صادر شده است. در این راستا، دولت وظیفه خود می داند با کمال قدرت جلوی این آشوبگران را بگیرد. از این پس تا اطلاع ثانوی عبور و مرور در سطح شهر اصفهان ممنوع خواهد بود.

جمهوری ایران
وزارت عالی اصفهان
سازمان نظامی

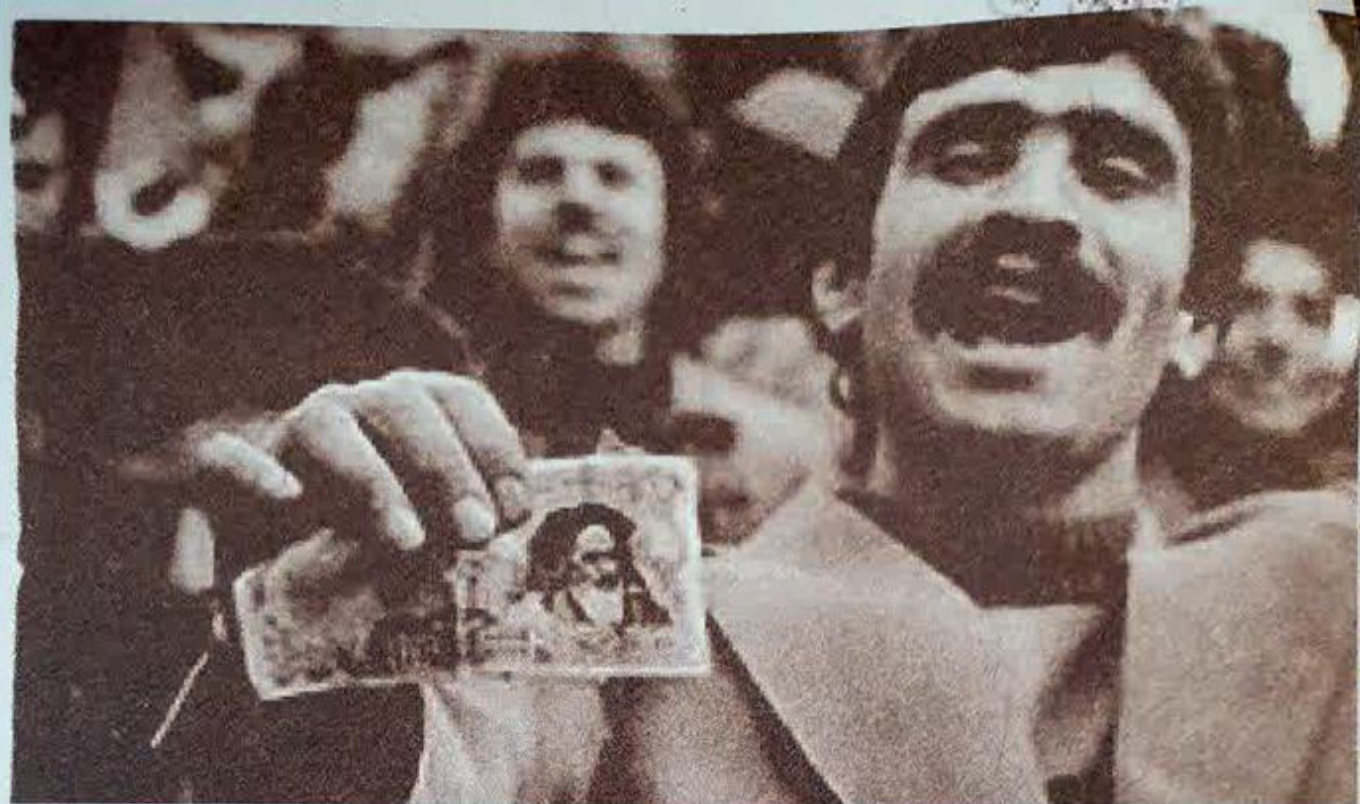
توجه فرمایید که این اعلامیه در راستای حفظ امنیت و آرامش شهر اصفهان صادر شده است. در این راستا، دولت وظیفه خود می داند با کمال قدرت جلوی این آشوبگران را بگیرد. از این پس تا اطلاع ثانوی عبور و مرور در سطح شهر اصفهان ممنوع خواهد بود.

توجه فرمایید که این اعلامیه در راستای حفظ امنیت و آرامش شهر اصفهان صادر شده است. در این راستا، دولت وظیفه خود می داند با کمال قدرت جلوی این آشوبگران را بگیرد. از این پس تا اطلاع ثانوی عبور و مرور در سطح شهر اصفهان ممنوع خواهد بود.

شرح مختصر حماسه پنج رمضان ۱۳۵۷ در اصفهان

نقطه عطف تحسن تاریخی مردادماه ۱۳۵۷ در اصفهان این بود که جوانان انقلابی شبانگاهان از منزل آیت‌الله خادمی حرکت و عملیات ایذائی گسترده‌ای بر علیه مراکز فساد اقتصادی و اخلاقی رژیم تبه‌کار انجام می‌دادند و باز به محل تحسن برمی‌گشتند که از جمله آن آتش زدن رستوران آمریکائی‌ها در هتل پل، به آتش کشیدن سینما شهر فرنگ (که مرکز پخش فاسدترین فیلم‌ها بود)، به آتش کشیدن ده‌ها بانک و مرکز فساد و شراب‌خواری بود.

از خاطرات فراموش‌نشدنی این تحسن، پیام حضرت امام علیه السلام از نجف به مردم اصفهان بود که به مقدار وسیعی در بین مردم پخش شد، در شب ۵ رمضان (۱۹ مرداد ۱۳۵۷ ش) عوامل سرکوب رژیم با سلاح‌های آتشین به محل تحسن حمله کردند، اما مردم به مقاومت پرداختند و تا صبح چندین بار حملات سازمان‌یافته دژخیمان را خنثی کردند و آن‌ها را به عقب راندند. نیروهای رژیم علی‌رغم پرتاب مکرر گاز اشک‌آور و تیراندازی‌های پی‌درپی و گرفتن ۴ شهید و چندین مجروح از مردم نتوانستند به محل نزدیک شود.

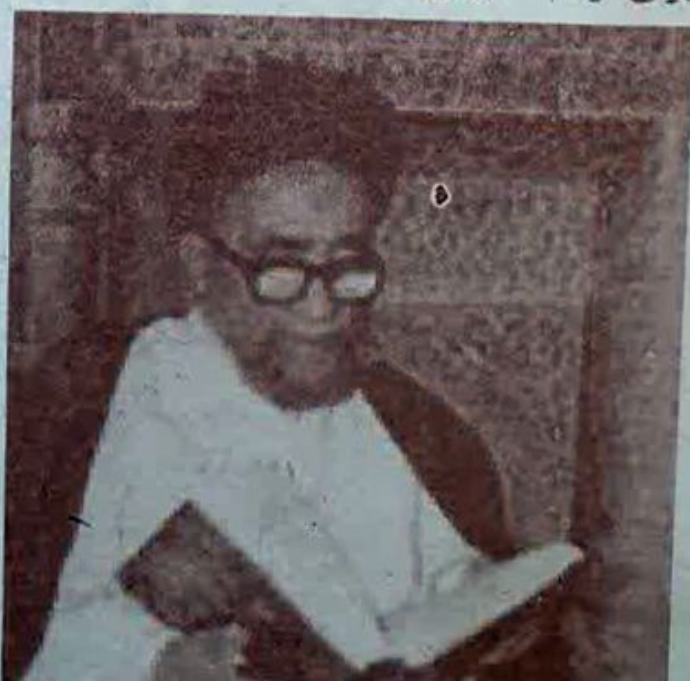
بالاخره صبح روز ۵ رمضان، جمعیت متحصن خود تصمیم گرفت محل تحصن را ترک و در سطح شهر توزیع و از نقاط مختلف به رژیم پوسیده پهلوی ضربه بزند. عصر این روز در اصفهان حکومت نظامی برقرار شد. با برقراری حکومت نظامی که برای اولین بار انجام می گرفت، عمر دوره عوام فریبی رژیم آمریکائی شاه به سر آمد و مبارزات مردم وارد مرحله نوینی گردید. واقعه ۵ رمضان (بنا به قولی) مجموعاً ۱۰ شهید و حدود ۱۰۰ مجروح تقدیم انقلاب کرد.

نقش آیت الله خادمی در وقایع ۱۳۵۷ اصفهان

■ با اوج‌گیری نهضت اسلامی در سال ۱۳۵۷، آیت‌الله خادمی برای آن‌که نهضت از مسیر اصیل خود منحرف نشود و مجالس، راهپیمایی‌ها و تظاهرات، دربرگیرنده اهداف حضرت امام علیه السلام باشد، با همفکری یارانش، به سازمان‌دهی آن‌ها پرداخت و تمامی مراحل را تحت نظر گرفت و در بسیاری از آن‌ها شخصاً شرکت جست. نقش محوری آیت‌الله خادمی در این مقطع حساس، آن‌جا خود را می‌نماید که تحصن چند روزه مادران و خواهران زندانیان سیاسی در منزل وی و با محاصره نیروهای امنیتی شکل گرفت.

■ پس از تعطیلی بازار اصفهان و در پی دستگیری آیت‌الله طاهری مردم برای کسب تکلیف به سوی منزل آیت‌الله خادمی روان شدند. این حرکت مردم به تظاهرات و سپس به تحصن در منزل آیت‌الله بدل گشت و در مدت ۱۰ روزی که این تحصن به طول انجامید، منزل وی کانون اصلی انقلاب بود و خود او پذیرای مردم اصفهان شد.

■ نیروهای نظامی در آخرین شب تحصن، اطراف منزل آیت‌الله خادمی را محاصره کردند و گروهی از مردم مظلوم را به خاک و خون کشیدند. پس از آن، در اصفهان حکومت نظامی اعلام شد. در پی این واقعه، مسئولان سیاسی - امنیتی استان به مرکز اعلام کردند: عامل اصلی و محرک واقعی وقایع اخیر، شخص آیت‌الله خادمی است. لذا باید تعهد همکاری بسپارد(۱) و از وقایع اخیر اعلام انزجار و تنفر کند و یا اصفهان را برای همیشه ترک گوید و یا او و فرزندش دستگیر و زندانی شوند. در پی مشورت‌های فرمانده نیروی زمینی و رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران با نخست‌وزیر وقت - جعفر شریف امامی - اعلام شد که دستگیری او و فرزندش، اقدامات تند و خطرناک‌تری را از سوی مردم اصفهان به دنبال خواهد داشت. از این رو با شگردها و تهدیداتی ناجوانمردانه، سعی در به زانو در آوردن ایشان نمودند لیکن سیاست و درایت آیت‌الله خادمی باعث شد که از این اقدامات شیطانی نیز طرفی نبیندند.

■ آیت‌الله خادمی با وجود کهولت سن و وضعیت نامساعد جسمانی در اکثر مراسم انقلابی مانند یک فریضه شرکت می‌کرد و چون نمی‌توانست پیاده در راهپیمایی‌ها شرکت کند، سوار بر اتومبیل و پیشاپیش صفوف مرصوص مردم بیدار و متدین اصفهان حرکت می‌نمود و دلگرمی بیش‌تری به آنان می‌داد.

یاد و خاطره شهدای پنج رمضان ۵۷ گرامی باد

شهید مهدی قیومیان

شهید سید حسین
دوازده امامی

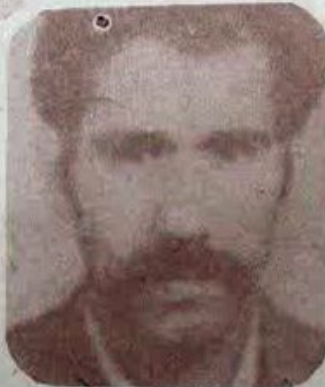
شهید حسن زارع

شهید رسول باطنی

شهید محمد حسن منتظری
نجف آبادی

شهید صفر علی غلامی
قهدری جاتی

شهید عباس علی ذاکر
حسین آبادی

شهید رسول نم تبات